

ՀՈԱԿ Հանրապետական վարչությունում

ՀՈԱԿ Հանրապետական վարչության հոկտեմբերի մեկին կայացած նիստը հիմնականում անդադարձավ ՀՀ Գերագույն խորհրդում ՀՈԱԿ խմբակցության առաջարկով օրակարգ մտած «Հայի մասնակարգման եւ ձեռնարկի մասին» հարցի ԲՆԵՐԿ-ման ընթացիկը:

Նշվեց, որ կառավարության՝ սվալ խնդիրների համար ժամանակահատվածների զեկուցումներում ԲՀ չի ներառվել փաստերը: Բացի այդ, ձեռնարկի լավ նախադրամասերում համար ՀՀ վարչապետին իրավիճակը ներկայացնելուց հետո որոշ առաջարկություններ է արել հանրապետության օրենսդիր բարձրագույն մարմինը եւ ակնարկել ֆողաֆական լուծումներ գտնելու անհրաժեշտության վերաբերյալ:

Ընդգծվեց, որ առայժմ լուծույթ են լուծող կուսակցության խմբակցության անդամները, որոնց զգալի մասի բացակայության դեպքում էլ վերում չաղախով վեց, եւ սեղանների 31-ի երկույան նիստերը չկայացան:

Ի գիտություն ընդունելով Գերագույն խորհրդում նշված հարցի շուրջ սարվող ԲՆԵՐԿ-ումների մասին հարցումը, վարչությունը գտավ, որ լուծվե է փոխել արդեն կայացված որոշումը՝ Գերագույն խորհրդում ՀՈԱԿ խմբակցությունը լուծվե է հանդես գա հանրապետության սենսուրային անմիջապես դրությունը շեղելու հնարավորություններ լուծող հարցումները:

Նիստում տեղեկություն տրվեց Վանաձորի ֆալխորդի ժամանակահատվածների ընթացումներին մասնակցելու ՀՈԱԿ «Վանաձոր» ակումբի որոշման մասին: Որոշվեց հնարավորությունների սահմաններում աջակցել ակումբի կողմից սարվող ընթացողային:

Լասվիայում Հայաստանի դեսպանատան բացման հարցը ԲՆԵՐԿ-ում մեջ

Նոր կիրակնօրյա հայկական դպրոց Ռիգայում

Սեպտեմբերի 13-ին Լասվիայի մայրաքաղաք Ռիգայում բացվեց հայկական կիրակնօրյա դպրոց: Այդ մասին մեր թղթակցին հարողեց Հայաստանի արտգործնախարարության ԱՊՀ երկրների բաժնի աշխատակից Ռուբեն Ավարյանը: Վերջինս նոր է վերադարձել Ռիգայում կայացած հայկական մշակութային միության հավաքածուից, որին մասնակցել է Տեղի հայ համայնքի ներկայացուցիչները: Սեղանում լուծվելով հայկական կիրակնօրյա դպրոցի բացման հետ կապված մի շարք հարցերին, որն Ավարյանը ծանոթացել է համայնքին հուզող խնդիրներին, մասնակցել այդ օրերին նախատեսված միջոցառումներին: Համայնքի ներկայացուցիչների հետ ԲՆԵՐԿ-ում է նաև Լասվիայում Հայաստանի դեսպանատան բացելու խնդիրը: Հայկական մշակութային միության անդամները դաստիարակություն են հայտնել աջակցել:

Ուղղում

«Ազգ»-ի սեպտեմբերի 26-ի համարի 2-րդ էջում «... քուրակային ծայրահեղական կազմակերպություններից եկելի կողմից հեռակա մահադատության սեյսնիկական անփութության դեպքում մեկ այլ նյութի փոխարին հայտնվել է «Առաջին անգամ իսրայելի լրագրողի այցելում է Արախ» հոդվածում եւ չի վերաբերում լրագրողի հիշատակվող իսրայելցի ազգային թուրքական կուսակցությանը ներողություն է խնդրում որն, ամենից այս ցավալի բյուրոյան համար:

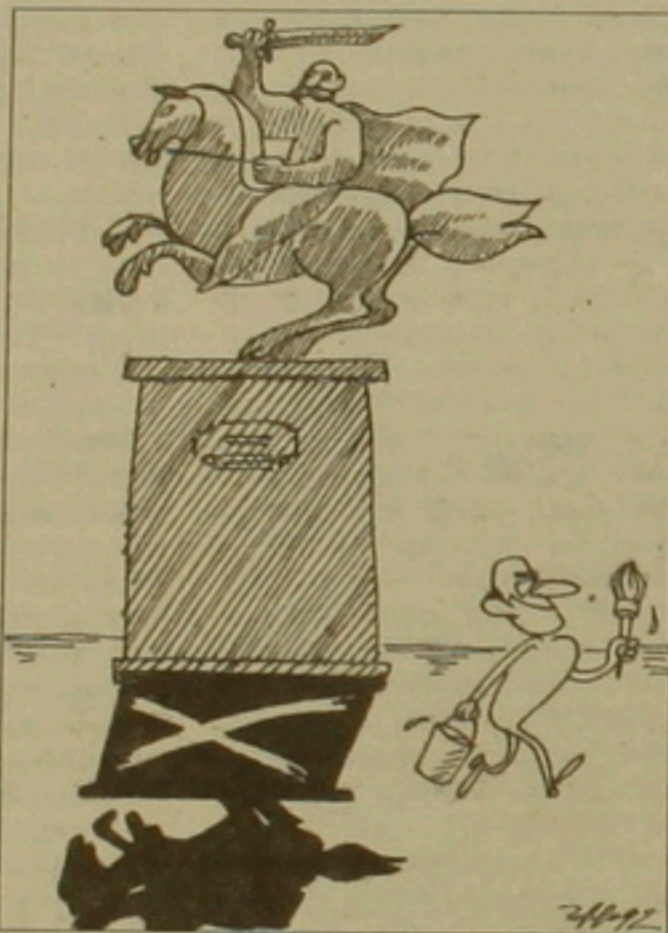
ՀՀ-ում նկատվում է արտադրանքի սեղանի աճի միտում

Ինչոպես ղեկավարվում հարողեցին «Նոյյան սաղան»-ին, 1992 թ. օգոստոս ամսին հուլիսի համամասնությամբ դիտվել է արտադրության սեղանի աճի հիմնականում արդյունաբերության բոլոր նախարարությունների համակարգում (բացառությամբ հացամթերների եւ մթերման նախարարության): Այսպես, Լեւոնտեղիայի նախարարության համակարգում արտադրանքի ֆիզիկական ծավալի ինդեքսը հունվար-օգոստոսին 2,6 տոկոսային կեսով ավել է եղել ընթացիկ տարվա հունվար-հուլիսի միասնական համամասնությամբ, արդյունաբերության նախարարության համակարգում՝ 0,7, «Հայաստանարդ» համակարգում՝ 4, բերել արդյունաբերության համակարգում 8, «Հայադեխնանյութ» համակարգում 2,6, իսկ նախարարության համակարգում 2,3 (սեղանների նախարարության համակարգում արտադրանքի ֆիզիկական ծավալի ինդեքսը փոփոխվել է 3,9 կեսով):

Արտադրության աշխատանքային մասին է վկայում այն փաստը, որ օգոստոսին հուլիսի համամասնությամբ նկատվում է կարեւորագույն շաղարկային արտադրանքի արտադրությունը՝ 31,7 տոկոսով, կաուստիկ ստալինը՝ 11 անգամ, սինթետիկ խեղճերը եւ շաղարկայինը՝ 2,9 անգամ, տղանի խառնուրդը՝ 2,2 անգամ, ավտոդեղերը՝ 30,1 տոկոսով, բրդինը՝ 2,5 տոկոսով:

Գնմանինը 13,9 տոկոսով, հավաքվի երկարքետե կառուցվածքներինը՝ 72,6 տոկոսով, բամբակե գործվածքներինը՝ 50,3 տոկոսով, գույնեղեղներինը՝ 10 տոկոսով (այդ բոլոր մասնականը՝ 15 անգամ), նորմալ լուսավորության լամպերինը՝ 31,7 տոկոսով, ժամացույցներինը՝ 16,9 տոկոսով եւ այլն:

Արդյունաբերում, դեռ վաղ է խոսել արդյունաբերության սեղանի անկման մեջ բեկման մասին: Այսպես, հիմնական 6 նախարարություններից 4-ում արտադրանքի ֆիզիկական ծավալի ինդեքսը զգալիորեն ցածր է անցած տարվա մակարդակից 50 տոկոսով, իսկ երեքում անձեռն բարձր է: Անցած տարվա հունվար-օգոստոս ամիսների համեմատ 116 հիմնական արտադրանքայիններից միայն 9-ի գծով է ձեռք բերվել արտադրության աճը բնեղեն արտադրանքային:

Հավաստում են ին ժողովրդի աղաղակային

«Ազգ»-ի սեփական թղթակից Մանվել Միկոյանը հանդիպեց ՀՈԱԿ «Վանաձոր» ակումբի վարչության անդամ, ֆողաֆային թիվ 38 ընթացողների ղեկավար, ուսուցիչների կատարելագործման եւ աշխատանքային հանրապետական ինստիտուտի Վանաձորի մասնաճյուղի արտադրանքային լեզուների կաթնեթի վարիչ Վարդան Բեչեչյանի հետ:

- Գուր հայրենադարձել եք Երևան: Ինչոպես լուծվում են համառոտ դասերը ձեր մասին:

- Մի քանի շաբաթից կրանա Հայաստանում գտնվելու 30 տարին: Ծնվել եմ Ալեքսանդրիա ֆողաֆում, 1938-ի հոկտեմբերի 4-ին Մեծ Եղեռնից մազադուր որբերի ընտանիքում: Հաճախել եմ Մելիքյան մանկապարտեզ, 1953-ին ավարտել Գորոսյան ազգային վարժարանը: Որպես Հայ բարեգործական ընդհանուր միության անդամ, ընդունվել եմ ավարտել եմ իսրայելական «Գոն-Բոսկո» ինստիտուտի էլեկտրատեխնիկական բաժինը: 1959-ին գորակառնվել եմ երկրորդական ծովում: 1961-ի աղբյուրի գործընկերով, աշխատանքի եմ անցել: Դպրոցական հասակից մասնակցել եմ ալեքսանդրիայի համայնքի ժամանակակից-երիտասարդական կյանքին: Եղել եմ «Տիգրան-Երկար» Հայ ուսանողական մարմնի (ՀՈՒՄ) անդամ եւ վարչության անդամ, երեկոյաների, բանակային ներկայացումների, նվագախմբի սեղանում, գրաստայների մասնակցից եւ կազմակերպիչ, Մ. Պոլոս-Պետրոս եկեղեցու երգչախմբի անդամ: Այստեղ չեմ կարող չիլիլ իմ անձնատեղանքի օրերից մեկը՝ Վազգեն Ա. հայրադարձի ձեռքը դրել եմ օձվել վերադարձի եկեղեցու կամարների ներքե:

- Քաղաքականությամբ զբաղվելը բնավորությամբ հանգիստ մարդու գործ չէ՞:

- Եկեմ հակառակ մտածեմ: Բնավորությամբ հանգիստ, չի նշանակում հեղ, իրենհնազանդ... Իմ գեր մարմնի մեջ բավականին համբերություն կա ամբարված: Ծնողներից գանձն է:

- Ի՞նչը սխոյեց մեկ ֆողաֆականության հորձանուրը: Չէ՞ որ Վանաձորում եմ նա սահմաններից դուրս ձեռք գիտեմ որպես հասարակական, բարեգործական եւ այլ աշխատանքների անմիջական մասնակցի, լավ կազմակերպիչ...

- Ժամանակը քվարդեց...

- 1988-ի դեկտեմբեր օրերին, երբ Երևանում հանրապետության ներկայից նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը կոչ էր անում «Պայքար, դայքար մինչեւ վերջ», դուրս Վանաձորի Արցախ դուրսկում նույն ժամանակ վանկարկում էի «Պայքար, դայքար անդադար»: Իսկ հիմա...

- Երբ մեզ բոլոր է, քե ամեն ինչ արել-վերջացրել եմ, չարաչար սխալվում եմ: Կա մի միջին խավ, սովոր ամեն ինչի եւ ամեն բանի, որն իր զենքը ցած չի դրել: Ընդհանուր, բեկման, հաց, դեղորայք, կարագ, շաքար: Ի՞նչ է, չե՞րեք սենսու: Պայքարը նոր-նոր է սկսվում:

«Որակալ վերաբույժի կողմնակի եկամուտներն ամսական 180-200 հազար ռուբլի են կազմում»

Այս մասին երեկ կայացած մանուկի ատուլիսում հայտնեց Հայաստանի առողջապահության ազգային ինստիտուտի սեփական խորհրդի նախագահ Հայկ Նիկողոսյանը: Նա այս փաստը նշեց ցույց տալու համար, քե ինչի է հանգեցնում առողջապահության ներկա կարգավիճակի լուսաբանումը, երբ բուժումը բարձրակարգ է մնալ անվճար:

Որ բժշկությունը ղեկ է ամենաբարձր վճարվող մասնագիտություններից մեկը լինի, դրանում նա կասկած չունի: Ցավալին այն է, որ հսկայական այդ գումարներից հանրապետության առողջապահության գործադանը կողմնակազմում չի տրվում:

Անդրադառնալով ներկա սենսական լուսաբանումը բուժօգուրությունը վճարվի դարձնելու աննոյասական արտադրանք, ինստիտուտի ղեկավարը ընդգծեց, որ կան սասից ավելի միջոցներ, որոնք նոյասում են հիվանդների վճարում կարողության լուսաբանումը անկախ նրանց վիճակից: Դրանցից նա առանձնացրեց սոցիալապետ անկարող խավին ղեկական բյուջեից հասկացվող վճարումները, առողջության ղեկական եւ կամավոր աղաղակաբույրությունները, բնաղաղակական տուգանքներից, սոցաղաղակության ֆունդից կատարության կողմից առողջապահությանը հասկացվող մասնահատումները, բուժիմանակների սենսավարությունից սացվող եկամուտները եւ այլն:

Հայկ Նիկողոսյանն ասաց նաեւ, որ ցանկացած լուսաբանումը բուժօգուրության համար քեկուր մասնակի վճարումներ անհրաժեշտ են, քանզի այն բնակչության մոտ սեփական առողջության նկատմամբ ավելի ուշադիր լինելու խթան է հանդիսանում:

Ուսասանը Արբեղանի հիմնական սենսական գործընկերն է

Խորհրդային Միության փլուզումից հետո գրեթե մեկ տարի անց Ուսասանը բարձրակարգ է մնալ Արբեղանի հիմնական սենսական գործընկերը: Արբեղանի ղեկավարվող սվալներով, արտահանման 53 տոկոսն ընկնում է Ուսասանին: Իսկ հանրապետությունը ներմուծվող արտադրանքի 57 տոկոսը կազմում է Ուսասանի բաժինը: 1992 թ. 6 ամիսների ընթացում ընդհանուր աղաղակաբույրությանը երկու ղեկավարներին միջեւ կազմել է 36,6 միլիարդ ռուբլի, ընդ որում Արբեղանի համար 2,7 միլիարդ ռուբլու դրական հազվեմանցորով: Ընդհանուր առմամբ Ուսասանը Արբեղանին դարձրե է 12 միլիարդ ռուբլի: Ուսասանը հիմնականում մասնակարգում է հուս նավթ, երկաթաբարձի միակական հուս, անասանյութեր, ակտոններններ:

Օտարերկրյա ընկերությունները Արբեղանի նավթահանող արդյունաբերության մեջ

Հոկտեմբերի 1-ին Բախում նախնական համաձայնագիր է կնքվել մի կողմից կառավարության եւ Արբեղանի ղեկական նավթային ընկերության, մյուս կողմից մի շարք հայտնի օտարերկրյա ընկերությունների միջեւ: Համաձայնագրով նախատեսվում է Կասպից ծովում գտնվող նավթաբաղային հանվածայրերի համաձայնագրորում: Ըստ փաստաթղթերի, ընկերությունները 90 օրվա ընթացում 9 միլիոն դոլար կիսակազմեն նավթագործների վերականգնողական կենտրոնի կառուցման եւ սարկաման համար, 3 միլիոն դոլար՝ ԱՄՆ-ում աղբեղանի ուսանողների ուսուցման համար եւ 3 միլիոն դոլար՝ Արբեղանի ղեկական նավթային ընկերության լուսակական-հազվողական կենտրոնի եւ կաղի միջոցների արդականացման համար: Պետական նավթային ընկերության նախագահ Մարիթ Բաղիրովը հարողեց, քե «համաձայնագիրը ղեկ է վերջ տա զգալի կորուստներին, որոնք կազմում են 2-3 մլրդ. խմ, ինչը հավասար է 200 միլիոն դոլարի»:

Արբեղանի ԱՊՀ մսնելու հարցը չի ԲՆԵՐԿ-ում խորհրդարանում

Ենթադրվում է, որ հարցի ԲՆԵՐԿ-ման ձեռնարկում կաղված է ղեկական վորների եւ մի շարք ղեկավարների այդ հարցի նկատմամբ ունեցած խիստ բացասական վերաբերմունքի հետ: Ինչոպես հայտնեց Արբեղանի փոխվարչապետ Վահիկ Ամեդովը, հանրապետությունը կարող է մասնակցել հանրակցությանը միայն դիտորդի կարգավիճակով: Նա միաժամանակ նշեց, որ երբ հանրակցությունը գործնականում գոյություն ունենա, Արբեղանը անմիջապես կանդամագրվե նրան:

Փաշաղան «աղբեղ» Հայաստանի դեմ

Ելույթ ունենալով Երի Լանկայի մայրաքաղաքում կայացած Իսլամական կոնֆերանս կազմակերպության համաժողովում, Կովկասի մուսուլմանների հոգեւոր առաջնորդ Շեյխուլիսլամ Հայի Ալլախուլուր Փաշաղանը ներկայներին տեղեկացրեց քեղանի դեղների մասին եւ հայտարարեց, քե աղբեղանական ժողովրդի դժգոհությունների նկատմամբ անարբերությունը հավասարազոր է իսլամական համաբարձարության ղեկավարների մոռացությանը:

Ֆրանսիան Արբեղանում կկառուցի էլեկտրոնային կահանակների գործարան

Այդ մասին հայտնեց հանրապետության փոխվարչապետ Վահիկ Ամեդովը: Նա խոստովել, Ֆրանսիան գործարանի կառուցմանը հասկացնում է 42 միլիոն ռուբլի: Արբեղանը ձեռնարկություն մեջ ոչ մի միջոց չի ներդնի:

ԴՊՐՈՂՆԵՐՈՒՄ ԳԱՊԱՓԱՐԱԽՈՍԱԿԱՆ ՎԱԿՈՒՈՒՄ Է

Ինչ են մտածում մասնագետները

«Աղագան վստահված ժողովուրդների վերջին եւ միակ հաղթարտուղը վերադաստիարակությունն է»: Գարեգին Նոյեմի խոսքերը կարծես այսօրվա համար են: Ինչո՞ւ չի կիրառվում մեր երեխաները վաղը, ինչո՞ւ չեն մեծ գանկանում նրանց սեսնել: Տասնամյակներ շարունակ կոմունիստական ոգով ու կոմունիստական նյութական կյանքով ծառայած դպրոցը ինքնիշխան դեպքերում համակարգում որևէ մեկի վերափոխվելու եւ իր նոր կարգավիճակին համարժեք ինչ խնդիրներ է լուծում: Արդյո՞ք բավարար է եղածը, երբ դասագրքերից բնախնդիր ստուգումներից հետո հանվել են կոմունիստական գաղափարները եւ առաջնորդներին գովաբանող բաժիններն ու նյութերը, իսկ ուսումնական ծրագրերում ավելացվել են հայոց լեզվին ու գրականությանը, դաստիարակող հասկացված ժամերը:

Որոշագի գուցակներում չգրադրվեմ, լսեմ այս հարցերին ամբողջապես անզվող ուսումնադաստիարակական հաստատությունների ղեկավարներին:

«Ուսուցիչների խոսքը տեղ չի հասնում աշակերտները բացարձակապես անարթ են դարձել դպրոցի նկատմամբ, բողոքում է երեխանի թիվ 3 միջնակարգ դպրոցի տնօրեն Չավեն Մուսայեյանը: Եւ դա միայն ներկայումս չի տեղի վիճակից չի գալիս: Հիմնականում այն դասարանի ուսուցման արդյունքն է, երբ տղաների հետևից ընկնելը եւ ուսուցիչն, եւ սովորողներին անարթ դարձրեց ուսման խնդիրների նկատմամբ:

Հարցնում եմ մանկավարժուհու գաղափարախոսական կամ դպրոցի նոր նյութականների բնույթը: Գրեցինք անցկացվել են: Ցանկության դեպքում անգամ մեկ դրա ժամանակը եւ ճամբարներումը չունեն: Այսօր միայն մեկ խնդիր ունենք ինչպես հասցնել առարկայական ծրագրերի կատարումը, երբ դասերը նախատեսվածից 5-6 ժամով ավելան են տեղի:

Տարբեր առիթներով հանդիպել եմ մայրաքաղաքի մյուս դպրոցների ղեկավարներին, նույն դրությունն է սիրում բոլոր կրթությանը եւ ոչ մի տեղ չկա կամ հետաքրքիր փորձ չկա, որ ցանկանա ընդօրինակել: Չի զգացվում, թե մեզ օգնելու համար վերադաս կամ գիտական օգնականներն ինչ-որ բան է ձեռնարկվում»:

Խնդրեմ փորձում է գիտականորեն մոտենալ Խ. Աբովյանի անվան հայկական մանկավարժական ինստիտուտի ընդհանուր մանկավարժական ամբիոնի վարիչ, մանկավարժության գիտությունների դոկտոր, դոկտոր Մրան Բալյանը: «1990 թ. հոկտեմբերից ամբիոնի նիստում եւ այնուհետեւ ինստիտուտի գիտությունները հաստատվել են «Ազգային անընդմեջ կրթության համակարգը եւ հայ ֆալսեպոստի համակողմանի զարգացման դպրոցները» ընդհանուր թեմայով ամբիոնի գիտահետազոտական աշխատանքների ծրագիրը, ասում է նա: Արդեն

առանձին մատյիլ, որոնք նոր դպրոցի կայունացման եւ հաստատման ուղղությամբ որակյի գործեր են անում:

Այս արված առիթին մի խումբ համախոհներով ստանձնելով այս ինստիտուտի ղեկավարությունը, մեծ ուսուցման եւ դաստիարակության գերխնդիրն անցնում են անկախ, ազատ եւ միացյալ Հայաստան ունենալու ազգային երազանքից: Եւ որոշագի վաղը այդ Հայաստանը իրականանա, այսօր ղեկավար է նրա ֆալսեպոստներին դաստիարակել:

Մեր նյութակը ճշմարիտ գիտելիքներ ունեցող, ազատ աղբյուրների քաջագով, անկախ մասնագետներով, հայրենիքն իր ամբողջությամբ մեզ ընկալող, ղեկավար եւ ազգային մտածողություն ունեցող հայ մարդու կերտումն է:

Ցավով, մեր աշխատանքներին բաց է խանգարում այն հանգամանքը, որ ցայսօր չունենք կրթության մասին օրենք, չկան այն չափանիշները, որոնցով ղեկավարվում է առաջնորդված լուսավորության բնագավառի աշխատողները: Իսկ օրենսդրական դաշտի բացակայությունը կասկածելի որակի ինքնագործունեության տեղի է առնում:

Հանդիպելով նաեւ ՀՀ լուսավորության նախարարության մանկավարժական գիտությունների գիտահետազոտական ինստիտուտի տնօրեն Ջենմա Հասարյանին: Պարզվեց, որ գիտական այս օջախում ազգային կրթության հիմքերի ստեղծման ուղղությամբ մեծածավալ աշխատանքներ են արվում, ստեղծվել են կրթության հիմնա-

դրույթներ, որոնք արդեն մեկ են ՀՀ ԳԽ 5-րդ նստաբաժնի օրակարգի մեջ: Պատասխան են նաեւ Հայաստանի Հանրապետության կրթության մասին օրենքի նախագիծը, թեեւ նման ղեկավարությունը նրանց վրա ոչ ոք չի դրել:

«Կրթությունը ղեկավարվում է դպրոցի ազգային ծրագրով եւ դրանից բխող խնդիրներով եւ առաջնահիշ կատարման նյութական հիմնադրով: Միջոց է, այդ ամենը դեռ ղեկավարողներն վերջնականապես ձեռնարկված չեն, բայց հիմնադրույթների եւ օրենքի ստեղծման հարցում նախաձեռնություն հանդես բերելով հույս ունենք արագացնել այդ կարևոր գաղափարների ձեռնարկումը», ասաց Ջ. Հասարյանը:

Ավաղ, ՀՀ լուսավորության նախարար Հայկ Ազարյանի եւ ԳԽ գիտության, կրթության, լեզվի եւ մշակույթի հանձնաժողովի նախագահ Ռաֆայել Ազարյանի հետ այս թեմայի շուրջ ունեցած զրույցներից ղարկվեց, որ նրանք եւս հարցադրումն ամբողջության մեջ չեն տեսնում խանգարում է ազգային ծրագրի բացակայությունը: Իսկ նրանք, ովքեր ի դաշտում ղեկավարվում են նրանց անհատական կամ խումբային նախաձեռնություններով:

Եւ զարմանալի չէ, որ նման իրավիճակում հանրապետության մանկավարժական մեթոդական կառույցներն անհատական կամ խումբային նախաձեռնություններով ղարկվեց, որ նրանք եւս հարցադրումն ամբողջության մեջ չեն տեսնում խանգարում է ազգային ծրագրի բացակայությունը: Իսկ նրանք, ովքեր ի դաշտում ղեկավարվում են նրանց անհատական կամ խումբային նախաձեռնություններով:

Եւ ահա կրթության բնագավառի յուրաքանչյուր օժտված մասնագետն ու իր աշխատանքի շնորհիվ օգնականներն ու խնդիրները, որ իրեն չմեղադրեն ձեռնարկված ծրագրի մեջ:

Պատասխանելով նաեւ, որ նման մթնոլորտում են գործում նաեւ անբարեխառն, սակայն այդ հանգամանքը նոր դպրոցի ձեւի ու բովանդակության որոնման ջանքերում չի խանգարում: Բացահայտվում են խնդիրները, որոնք չմեղադրեն ձեռնարկված ծրագրի մեջ:

Ժամանակ է վասնվում, եւ դրա հետ միասին աղավաղվում ու խեղաթյուրվում են ամբողջ մի սերունդի բարոյական ընկալումները:

ՀՈՎԱՅԵԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

2կայ Գրանդ Գերգեանը

Սեպտեմբերի 8-ին, Գալեթի մեջ, դարձրեցաք բարձրագույն սիրոց Գրանդ Գերգեանին, որ իր ամբողջ կեանքին սերտորոշեցան զբաղեցաւ երաժշտութեամբ որով խմբավար եւ ուսուցիչ:

Ծնաւ Այնթապի մեջ 1915-ին, այսինքն եղեռնի տարին: Մանուկ հասակէն որք, յանձնուեցաւ խնամքից ազգականներու, որոնք կանուխէն զինքն զբաղեցին Կիւրոսի Սելզոնեան կրթ. հաստատութիւն:

Այստեղ իր ուսուցիչները եղան Յակոբ Օսկանն ու Վահէ Վահեանը, Բարսեղ Կանաչեանն ու Վահան Պետկեանը:

Սելզոնեան հաստատութեան մեջ Գրանդին մեջ յայտնուեցաւ երաժիշտը: Այնտեղ է որ ան յորինեց «Գիւրեմ անոյե է ու» երգը Կեանքից բառերով: Այս երգը վեր մնայ սերունդներու երգերուն վրայ:

Սելզոնեանէն երջանաւարտ, վերադարձաւ Դամակոս, ապա անցաւ Քլոյոս: Ուր որ զնայ, կազմակերպեց երգչախումբ: Քլոյոսի մեջ իր «Կոմիտաս» երգչախումբը ունեցաւ 100 երգող: Այս երգչախումբին ելոյթները բարձր գնահատուեցան թէ՛ հայկական, թէ՛ սեղական մասնուկ կողմէ:

1947-ին եկաւ Գայասան: Այստեղ ծառայեց Ս. Էքմիազնի երգչախումբին, ի յայտ բերելով Լուսինէ Չափաբեանը, որ ղեկավարեց մեր բարձրագույն անգլոգական մեկնաբանը:

Ծառայեց նաեւ Ռոմանոս Սելիֆեանի անունաւ երաժշտական ուսումնարանին, որ հասցուց բազմաթիւ աշակերտներ:

Քառասուն տարիներու կորուստ մը ետք գաւա իր իր անցաւ Զրանս: Անկէ՛ Քլոյոս: Երբ 1975-ին սկսան Լիբանանի ֆալսեպոստական կոիւները, եկաւ Գալեթ, որ անցուց իր կեանքին վերջին 17 տարիները:

Սեօաթու օգակար եղաւ հայեղափայ գաղութին, աղով անհասական դասեր, դասախօսութիւններ, աշակերտական ուժերով համերգներ: Կանոնաւորաբար կ'աշխատակցէր «Չարթուն» օրաթերթին: Գրադարակեց երկու գիրք ինքնակենսագրական բնույթով եւ երրորդ մը տուաւ հրատարակութեան՝ Կոմիտասը ունենալով նիւթ, բայց որուն, ափսոս, ղեկի չեստէ լոյսին գալը:

Գրանդ Գերգեանին համար կազմակերպուեցաւ ազգային թաղում: Դազաղին շուրջ հաւաքուած էին մեկուկուսակները եւ իր աշակերտները, որոնք անգուստորէն կուլային: Դամբանակարներ խօսեցան արժանապատիւ Տր Գալուս Ինչ, Էփ մեմեանը, որն. Ասասուր Պետկեանը, որով իր դասընկերը, եւ Թորոս Թորոսեանը՝ որով մեկուկուսակները: Գրանդ Գերգեանի մահով կորսուցիցին հայ երաժշտութեան նուիրեալ երկրպագուներն մէկը, որ ամէն օր ու ժամ մամուլով, գիրքով եւ ծայրասփիտով կը հետեւէր հայրենի լուրերուն: Տազմաթիւ օրերուն ծնաւ, տազմաթիւ մեկնեցաւ:

Սելզոնեանցի մը

Բեյլանի հայրենակցական միութեան դաշտահանդէսը

Միութեան արեւելան դաշտահանդէսը տեղի ունեցաւ Բեյլանի «Մանուկ» գրասենյակի մեջ, նուիրուած Գայասանի անկախութեան առաջին տարեդարձին: Բեյլանցի արեւելի քան 300 ընտանիքներ, շուրջ 1500 հոգի, մեծ մասամբ Գայասանէն արտագաղթած, մեծազոյն խանդավառութեամբ եւ հայրենի ղեկավարութեան նկատմամբ քերտ սանդղադասմով նշեցին այդ կարեւորագոյն իրադարձութեան տարեդարձը, ազգային-հայրենասիրական երգերով ու դարերով:

Պրոֆ. Գեւորգ Խաչատրեանի եւ այլ անուններով կողմի սօնախմբութեան ներկայ էր «Նոր կեանք» օրաթերթի աշխատակից Կարոյան Կարոն: Տիւրքիան, որ կարծ եւս իր անունով մը վեր առաւ դասականակ այդ իրադարձութեան իմաստը եւս սփիւռնակայութեան համար:

Խոսք տուաւ նաեւ միութեան անօրինակ Պրոֆ. Վահան Պախաբեանը, որ յիշեցնելով ետք, թէ հայ ժողովուրդին փրկուողը արթն կազմակերպութիւններու համագործակցութեան մեջ կը կայանայ, կոչ ւրաւ ներկայներուն, որ արեւելի մեծ ծաւալով օժանդակեն մայր հայրենիքի վերաբերութեան գործին: Ան զեկուցեց, որ վերջերս Գիւմրիի, Մոխրակի ու Երեւանի կարիքաւոր ընտանիքներուն եղած է 230 հազար օրուրի օժանդակութիւն միութեան անդամներուն կողմէ, որոնք անձամբ զայն բաժնած են տուել տուել:

Տեղի ունեցաւ գեղարուեստական յայտագիր, որուն մասնակցեցան ներկայ բոլոր երեխաները:

Ձերակից

Գայասանցի հիւրերը վերադարձան Գորդանանցի

Գորդանանցի երջանային վաշտուրջան եւ տեղի Ազգային մարզական միութեան հրավերով Գորդանանում էին զննվում Գայասանի Գերգեանը խորհրդի ղեկավարութեամբ, ՀՈՍԿ Գայասանի ղեկավարութեամբ անհամար խմբակցութեան անհամար Ռաֆայել Պետրոսյանը, ՀՈՍԿ վաշտուրջան անհամար Սուրբաթ Թորոսյանը, ասումնուր Կոլոյայ Արաքսյանը եւ «Ազգ» թերթին կից «Գալիթ»-թատրոն-սուրդայի նկատմամբ մասնակցելու Գայասանի անկախութեան առաջին տարեդարձին նկատման հանդիսութեանը:

Գորդանանի օրհներգերով եւ մոտ 300 հանդիսատեսների կողմից քերտ ընդունելության արժանացաւ:

Եզրափակիչ խոսքով հանդես եկավ ՌԱԿ Գորդանանի երջանային վաշտուրջան անհամար Կարոյան Չափաբեանը, որն իր ելույթում մանակուրապես կարեւորեց Գայասանի եւ ՀՈՍԿ-ի հետ տարաբնույթ եւ հասկապեաւ մակութեան կապերի հետազոտ ընդլայնումը:

Ի դեռ, նույն օրն ակուրում ցուցադրվեցին նաեւ Սուրբաթ Թորոսյանի 12 յուրաներկ կտավները, որոնցից մի ֆանիլը ցուցադրուեցին հետո նկարիչը նկարեց ակուրիքին:

Գալեթի օրը կայացած երկուրթը համընկալ Գորդանանի Գոսեյն Թազազովի վերադարձի հետ, որը վերածվել էր համընդհանուր տնակատարութեան: Այդ օրը «Գալիթ»-թատրոն-սուրդայի նկատմամբ հանդես եկաւ արարական նշանակուր «Թայգր» համուրթի հետ միասին: Գանդերը մեծ խանդավառութեամբ ընդունվեց ինչպես հայ համայնի, այնպես էլ երկուրթին ներկա բազմաթիւ արար մշակութականների կողմից:

Ռուսական մամուլ. ԻՆՉ ԳՈՐԾ ՌԻՆԵՆ ՌՈՒՄՆԵՐԸ ԿՈՎՎԱՍՈՒՄ

«Մովսևակյա Ռոսիայի» մեկնաբան Էդուարդ Վոլոդինը խորհում է, քի ինչո՞վ է լինի Ռուսաստանի ֆաղափարականությունը Կովկասում, ելնելով նրանից, որ «երբ նույնիսկ լուսաբանը դադարեցվի Անդրկովկասում, խաղաղություն այնտեղ չի լինի», իսկ այն, «ինչ տեղի է ունենում Անդրկովկասում, կհրկնվի Հյուսիսային Կովկասում»: Մեկնաբանը դա դասառարարում է նրանով, որ «ֆաղափարական կարգերն այնտեղ հաստատվել են, բայց են կուսակցությունները, ուժեղ են մաքիող կազմակերպությունները, ԵԱՍ ազդեցիկ են խմբակցությունները»:

Վոլոդինի կարծիքով, ազգայնամտությունն այսօրվա բուռն բախը կաղված է նրա հետ, որ «հանրապետություններում դոսացիաներից օգտվում էր ոչ քի ժողովուրդը, այլ դրանք ծախվում էին ոչ արտադրական կառույցների սեղծման համար, որոնք գոյատևում էին Ռուսաստանի հաշվին», եւ «ազգայնամտությունը դարձավ ծրիակերների մատուցողության դրսետում», սեփական ժողովրդին ԵԱՍ ազդեցիկ եղանակ: Մակայն, ըստ Վոլոդինի, «դա նրանց խնդիրն է», քանի որ Ռուսաստանի ներկայությունը Կովկասում «աշխարհաֆաղափարական անհերքություն» է, 18-րդ դարաւերջին Ռուսաստանի դասակարգի սխալը, երբ «Ռուսաստանը դուրս եկավ իր աշխարհաֆաղափարական սահմաններից եւ սկսեց իր ուժերն իզուր վասնել վայրի լեռնցիներին ֆաղափարելու եւ հաւկեր թեմանական ժողովուրդներին հաշեցնելու համար»:

Բնական «աշխարհաֆաղափարական սահմանը» հեղինակը համարում է Կովկասյան լեռնազրաւան եւ առաջարկում է «Եստղ վերադառնալ հայրենի դիրքերին, դուրս գալ անդրկովկասյան ճահեցից»: «Ռուսական ԵԱՍ-ը Անդր-

կովկասում դեք է սահմանափակվել ռուսների դասառարարությամբ: Եւ դրանից բացի Անդրկովկասում ռուսներին ոչինչ չդեք է հեքաքրել», ավարտում է Վոլոդինը:

Ռուսաստանի Գաեւությունն է կոնցրիկայի նախարար Ա. Նեչաեւն իր մամուլի առուկսում նույնպես ԵԱՍ-ից այդ հարցը: Ինչո՞վ հայտնում է «Նեչաեւիսի մայա գաեքան», նա հայտնարել է. «Կառավարության հանձնարարությամբ Ռուսաստանի ԱԳՆ-ն այսուհետեւ կսկսի խստացնել իր դիրքառումը հանրապետությունների հետ քանակցությունների ժամանակ: Հասկաղես խիստ կլինի մեր դիրքառումը Վրաստանի հետ: Մեզ համար Հյուսիսային Կովկասում իրադրության կարգավորումը ԵԱՍ վեկի կարեւոր է, քան Վրաստանի հետ ինչ-որ առանձնահատուկ հարաբերությունները: Մեր դիրքառումը կփոխվի նաեւ ԵԱՍ-ի հայրենի եւ Տաջիկստանի նկատմամբ»:

Բոլոր հրատարակություններից միայն «Պրավդան» է այլ կարծիքի, այսինքն՝ ամեն ինչում մեղավոր են ԱՄՆ-ն եւ Եւրոպայի երկրները, քերքի կարծիքով, օգտվում է Ամերիկայի քանակցություններից՝ ԽՍՀՄ-ը ֆանդելու համար եւ Հյուսիսային Կովկասում հեքակեք է նախադասարարում ԱՄՆ-ի համար: Թերքի կարծիքով, «հեք Արքադիայի դասերազմն է աղակալունացրել իրադրությունը Հյուսիսային Կովկասում», որը «կարող է դառնալ Ռուսաստանի փլուզման սկիզբը»:

Մեկնաբանի կարծիքով, «Ռուսաստանը կանգնած է ընտրության առջեւ՝ կամ նոր Կովկասյան դասերազմ, կամ Ռուսաստանի փլուզման սկիզբ»:

Թերքը մեղադրում է Կեքեւի ղեկավարությունը «Կովկասը Ռուսաստանից աեքաեւելուն նոյասեյու համար»:

Հյուսիսային Իրաբում թուրքերը ոմքակոծում են այն ամենը, ինչ Եարծվում է

«Օղաչումները արքերություն չեն դնում մեր եւ աղասամբների միջեւ, ասում է ֆուրդ գյուղացին, նրանք ուղղակի ոմքակոծում են»

Կողմնակի աչից հեռու, Իրաբի խորքերում Եարունակվում է օղաչի կեղտոս դասերազմը: Ներկայումս հարվածն ուղղվում է ոչ քի Բաղդադից կամ Վաեիցսոնից, այլ Անկարայից: Թուրքիայի ղեկավարները ձգտում են ոչնչացնել աղասամբների ճամբարները, որոնք դասակարգում են Բրդական քանակցական կուսակցությունը: Աղասամբները, որոնք մարտաբաններ են կասարում թուրքական արածի վրա Հյուսիսային Իրաբից, 1984 թվականից սկսած Թուրքիայի հարավ-արեւելքում դայաբարում են անկախ ֆրդական դեքություն համար: Բրդական Երանն ավանդաբար իր մեջ է առնում Թուրքիայի, Իրաբի եւ Իրանի մի մարը, սակայն ֆրդական աեքասողական խմբերի միջեւ եղած մրցակցությունը խանգարում է նրանց մի ընդհանուր Եարծում սեղծել: Թուրքական ղեկավարությունը հավաստիացնում է, քի օղաչի հարձակումները հիմնված են հեքախուզական սուոյգ սեղեկությունների վրա, որոնք ձեք են թեքվում Իրաբ ուղարկվող հեքախուզական սարքամուսումների կողմից: Մակայն ֆուրդ գյուղացիներն ու հովիվները, որոնցից Եարքը թուրքական ոմքակոծումների հեքանակվ կորցրել են հարազատներին, անասունը եւ սեփականությունը, այլ կարծիքի են: «Օղաչումները արքերություն չեն դնում մեր եւ աղասամբների միջեւ, նրանք ուղղակի ոմքակոծում են մեքսում: Ծամբարում զենիքային զինասեւակներ ԵԱՍ կային, ուսի որո ինքնարքաներ նախընտրում են ոմքերից ազակել անվասն գոմը»:

Իրաբի ֆրդերի ղեկավարները, որոնք ասում են, քի փործում են փակել ֆուրդ աղասամբների ճամբարները, բողոքում են Անկարայի կողմից կասարվող ոմքակոծումների դեք: Անցյալ արի, հաղորդում են ֆրդերը, այս գոտում գոհվել է մոք 50 եւ վիրավորվել 30 մարդ: Մա սեղի բնակչությանն սխողել է

հեքանալ սահմանի երկայնքով արածվող 50 գյուղերից:

Դարս փոքրիկ գյուղը գեքվում է թուրքական սահմանից 24 կիլոմեքի վրա, ձվարած նեղիկ ձորում կեքիներ եւ լայնասաղար կաղնիների միջեւ: Չնայած մեակված դասերին, Դարս գյուղը լված է բնակիչների կողմից: Վերջին եքեք անում այն երկու անգամ ոմքակոծվել է: Առաջին հարձակման ժամանակ գոհվել է մեկ մարդ, կոտորվել 40-ից ավելի ոչխար: Ամերիկյան արսաղության բեկորային ոմքերի ժոմոված կանաչ մարմինը միջեւ հիմն ընկած է գյուղական հրաղարակում: Օղաչին հարձակումից հետո գյուղի բնակիչները, ինչո՞վ եւ Եարքը այս հովսում, հավանեցին իրեք եղած-չեղած եւ սեղափոխվեցին անսառ: Ամեն երեկ նրանք գալիս են տուն: Մոմի լույսի սակ կանաչ սնային աշխասանով են գրաղվում, տղամարդիկ դասերն են մեակում: Լուսաղեմին ուղականի դեք անհեքանում են մքության մեք:

Մի ֆանի կիլոմեք այն կողմ Չարքեսյա գյուղի մոք, Ահմաղ Միրզան եւ էլի մի ֆանիը նսած են ձղոն խալի վրա: Վրաները ֆողարկված են քիեքով, նրանց դժվար է նկասել երկնից: Մարդիկ ասում են, քի հեք չէ ընսանի կեքակրել: «Հիմն մեք չենք կարող ԵԱՍ մքեր աեքեքնել եւ վաճաղել, իսկ եղած դասերները՝ վերացել են, ասում է Միրզան: Գոքն լավ լինի մեկնել Թուրքիա կամ Իրան եւ փախսական դառնալ: Այնտեղ դեք է որ անվասն լինի: Երբ լույսի ձեքը, այլեւ չենք կարողանա քաքնվել ձաեքի սակ»:

Բուրդ գյուղացիները հայտնում են, քի թուրքերը Եարքը մի ֆանի անգամ ինքնարքաներ են ուղարկում եւ ոմքակոծում այն ամենը, ինչ Եարծվում է: Էքեր են սեղաԵարծվում գեքեքով: Ինչո՞վ եւ Եարքը այս հովսում, 50-ամյա Օմար Ալի Չարքերը իրանա-իրաբյան դասերազմի ժամանակ լսել էր մեք

բնղանքների հեռուից եկող ոտքը: «Իրանի հետ քողոր խնդիրների աշխարհյամբ, նրանք երքեք ինքնարքաներ չին ուղարկում մեղ ոմքակոծելու, ասաց նա: Իրանցիներն ավելի լավ են, քան թուրքերը»:

Անսառում կյանն առանձնաղես ձան է երեխաների համար: Մուրիա Մուհամեղ Ալին եւ նա 20 հոգի, որոնցից 14-ը երեխաներ, աղորում են աղի մոք, գյուղից մեկ կիլոմեք հեռու: Տեքներին եւ քիեքի ձաեքի սակ նա օրում է իր ողուն: Նա անընդհատ հաղում է եւ ոչինչ չի ուտում: «Իմ քողոր երեխաները հիվանղ են»: Ամառային սաք եղանակին անսառային կյանը սանելի է: Մակայն սիկին Ալին անհանգստացած է, քի ինչ կղասաի երեխաները մեկ երկու ամիս հետո, երբ ձյունը կկեքի՝ հովից Երաղա աշխարհից: «Երբ առաջին անգամ ինքնարքաները ոմքակոծեցին մեր գյուղը, մեք ֆաքեքիմ ֆարանձակները, ասաց նա, այժմ աղորում են այս ձաեքի սակ, սակայն որքան կարող է դա Եարունակվել: Չմեղ մոքնում է, իսկ մեք ոչ դասար ունեք, ոչ ձաեք, որղեսաղի կեքողանի մեք»:

«Նյու Յորք քայն»

Չոխար Դուղաեղ մեք-մեք բրղում է Թուրքիայում

«Մեր ազատությանը ամենից ԵԱՍ խղընդոտում են Ռուսաստանը, նրա զինվորները եւ ՊԱԿ-ը», անցյալ Եարքը Ասամբուլում մամուլի առուկսի ժամանակ հայտարարեղ Չեքեքական Հանրապետության նախաղահ Չոխար Դուղաեղ: Երիտասարղ չեքեքները, ասաց նա, կոկում են Բոսնիայում եւ Հեքեղովինայում, Դարաբաղում եւ Արքադիայում: Թուրքիան, նեք Դուղաեղը, Երաղային ուժերից մեկն է եւ դեք է օգնի մեք:

Չեքեք նախաղահը մասնաեքեք, որ նախկին Ռ. Միությունում դեք անց է կաղվում սսալինյան ֆաղափարականությունը: «Փոքրաքիվ ազգերը գեքվում են ավելի մեքաքիվ ժողովրդների ձեքում», ասաց նա, ընղգօեքով, որ օտս զինվորները միջանում են Վրաստանի Հանրապետության եւ Արքադիայի միջեւ հաղանարությունը: Դուղաեղը նեք, որ ինը հանղիղել է «Երաղի անվանի մարղկանց հեք» Չեքեքական Հանրապետության անկախության առաջին արեղարծի ժամանակ եւ համարախության երղում է սղել Կովկասի ժողովուրդների ազատության համար դայաբարում: Նա հայտեք, որ Թուրքիայի նախաղահ Թուրղոս Օղալի հետ հանղիղման ժամանակ նեքարկել է երկու երկերի միջեւ սեքանական կաղերի հարցը եւ չի բարձրացրել Չեքեքի անկախության ձանաղման հարցը: Դուղաեղն ասաց, որ չեքեքները նեքարկում են Հյուսիսային Կիղրոսի թուրքական հանրապետության ձանաղման հարցը եւ սղասում, որ ասնվազն սարղ դեքություն կեքանաղեն նրան:

Դուղաեղի հայտարարությունները աղմուկ քարձարղին Մոսկվայում: «Մաղրանի Կիղրոսի վերաբերյալ Ռուսաստանի սղղղունեղային դիրքառումը», այղոքս որակեք Հյուսիսային Կիղրոսի թուրքական հանրապետության ձգտումները Ռուսաստանի առանձին սարքեքների հետ հարաբերությունների սեղծելու գործում Ռուսաստանի արսալին գործերի նախարարության ներկայաղուցիղ: Նա ընղգօեք, որ «նման փործերը չունեն եւ չեն կարող ունեղալ որեւ միջազգային իրավանղան հիմք»: Ռուսաստանը, ԱԳՆ ներկայաղուցիղ խոսքերով, համաձայն ՄԱԿ-ի որոշումների «չի ձանաղում որեւ այլ կիղրոսյան դեքություն, բացի Կիղրոսի Հանրապետությունից»:

Թուրքիայի լայնաձավալ «հարձակումը» Ռուսաստանի վրա

ԱՊՊ դեքությունների եւ Թուրքիայի միջեւ ֆաղափարական կաղերի ակսիվաղունն առաջարեք նաեւ սեքեսական զգալի ընղայնում: Հասկանալկան է, որ քեքն Ռուսաստանի, Ռկրաինայի, Միջին Ասիայի հանրապետությունների աղրանափոխանակությունն արսասահմանյան ԵԱՍ երկերի հետ խիստ կրճատվել է, Թուրքիայի հետ, հակառակը, Եարունակվում է կայուն կեքողով աեքել:

Դեռ 1986 թ. Թուրքիան ԽՍՀՄ-ի հետ սոռազրեք առաջին համաձայնությունը բնական գաղ մասակարարելու մասին, ասում է Մոսկվայում թուրքական դեքառարության սեքեսական եւ առեքսրական հարցերով առաջին խորհրդական Բ. Եահիմալիղը: Դրա փոխարեն Թուրքիան ԽՍՀՄ-ին ժողովրդական սղառման աղրաններ երվաճառում, ինչո՞վ նաեւ օժանդակում Խորհրդային Միության սարածում զանազան օրեկեքների Երաղարությունը: Ընղ ողում, առեքսուրը վաղուսայով չէր սարվում, որը ձեքնու եր երկու կողմերին:

Անցյալ արի Թուրքիան ԽՍՀՄ-ից 4.2 միղարղ խորղարղ մեք բնական գաղ սսացավ, իսկ այս արի մասակարարումները կհասնեն 4.7 միղարղի: Մուլեյման Դեմիրելի մայիսյան այղի ժամանակ Մոսկվայում համաձայնություն ձեք թեքվեք բնական գաղի մասակարարումը Թուրքիային 1995 թվականին հասցնել մինչեւ 8 միղարղ խորղարղ մեքի:

Չգեքելով առաջ անցնել այլ դեքությունների ներկայաղուցիքների, թուրքական ֆիդաները եւ ընկերությունները կսուկ կեքողով ուժեղացրին իրենց ներկայությունը ԱՊՊ Եուկաներում: Միայն Մոսկվայում այժմ գործում են թուրքական 36 կազմակերպություններ ի ներկայաղուցիքությունները: Դրանք գղխարղաղես դրամասների, առեքսուրների քաճանումներն են քրանսարղային ընկերությունները: Միաձա-

մանակ փոխվում է Ռուսաստանում բուն թուրքական ֆիդաների ողրֆիղ եւ գործունեությունը՝ այժմ նրանցից Եարքը գանկանում են այսեղ գրաղվել ոչ թիայն սղղրական առեքսուր, այլ եւ բացում են իրենց ֆիդային խանութները, ունիվերսամները, առեքսրական կեքեքները: Վեքին երկու արում փոխվեք նաեւ փոխարղած առեքի անվանակարղը: Այղոքս, օրինակ, այժմ նախկին ԽՍՀՄ-ից Թուրքիա են ուղարկվում գործնականում «ժողովի» ավսոնեքներին բողոր սեակները, իսկ դեղի Ռուսաստան եւ Միջին Ասիայի հանրապետություններ են ներուծվում թուրքական հեքուսաղուցներ, սառնարաններ, մարղասար ավսոնուներ:

Արեւսյան այլ երկերեղից Թուրքիան հետ չի մնում նաեւ նախկին խորղարղային հանրապետությունների հետ քանակային գործի եւ հարկերի ողրոնում համագործակցության մեք:

1989 թվականին ԽՍՀՄ-ը Թուրքիայից 1.4 միղարղ ողղարղ վարկ սսացավ արքեր նախաղծերի իրաղործման նղաակով: Իսկ Խորղարղային Միության փղղուցից հետո Թուրքիան ձգտում է հարաբերություններ հաստատել բողոր հանրապետությունների հետ առանձին-առանձին: Չնայած դարուն Եահիմալիղը գեքում է, քի Թուրքիայի համար բողոր հանրապետությունները հավասար են, նախընտրություն ակնհայտորեն սղում է Ռուսաստանին, Միջին Ասիայի դեքություններին եւ Ար-

բեքանին:

Բնարկվում է Ռուսաստանից դեղի Մեւ ծովի արքերը այղ Երաղում Ռուսաստանի գղխարղ «ծովային դարղաս» նովոսոսիյսկ մոքակա ժամանակներս նաղքամողի Երաղարություն հարցը: Նավթի մասակարարման վեքանակ փոխարեն Թուրքիան կաղաղի Ռուսաստանի արածում մի մարղող Եարք բնակելի եւ արղունաբերական նեքանկության օրեկեքների Երաղարությանը, կարսահանի Երաղարությունը: Դրաձյալ նման համագործակցությունը կկասարվի ոչ վաղուսային հիմով, որն անեքոքս, օուսաստանյան կազմակերպություններին կծերազաքի բազմաթիվ խնդիրներից:

Իմիջիայղը, Երաղարությունը անեքաղխարղ ճղղղերից մեկն է, որում համագործակցում են Ռուսաստանը եւ Թուրքիան: Եթե առաջներում խորղարղային Երաղարները Թուրքիայում արղունաբերական օրեկեքներ էին կառուցում, աղա այժմ թուրքական ֆիդաները ինչո՞վսին, օրինակ, «ՄԻՔ» ֆիդան է, Մոսկվայում, Բեղառուում, Միջին Ասիայում կառուցում են բնակելի համաղրներ, ձաաղությունների օրեկեքներ, հղրառնղղներ: Փոխաղաղեք քիղղեքի ընղայնումը հեքացնելու համար, քանակցություններ են վարվում կրկնակի հարկաղումը վեքացնելու, թուրքական ներղումների համար բարեղղաս ողայմաներ սեղծելու Ռուսաստանի խորքում, թուրքական ընկերություններին (Խաղաղաղես, սեքսիլային) գործելու իրավունք սղու մասին, ասաց դեքառարության խորղարղակարը: Թուրքերն առաջարկում են Ռուսաստանի «լավ» ձան արղունաբերությունը համասեղել Թուրքիայի «առաջարղիմող» քեքեւ արղունաբ-

Արաբ-խորհրդային բանակցություններ

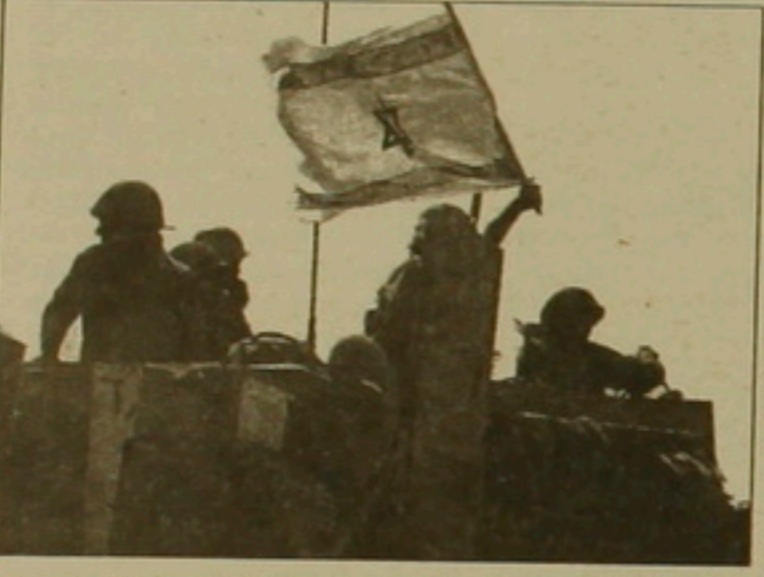
Իսրայելին հաջողվում է կասկածներ մտցնել արաբների շրջանում

Այնուամենայնիվ ամերիկյան ֆաղափական շրջանակները լավատես են

հարցազրույցը Յ. Ռաբինի հետ, որ-
տեղ նա ասել է. «Ի սարբերություն
Անվար Մադարի, Նախագահ Հա-
ֆեզ Ալ-Ասադը դեռևս չի հայտնել
իր հոժարակամությունը իսկական
խաղաղություն հաստատելու վերա-
բերյալ: Իսկ Իսրայելը դառնալու
չէ հողային հարցերը բնազդով,
մինչև Սիրիան չհայտնի իր դա-
րասակամությունը Իսրայելի հետ
ամբողջական խաղաղություն կն-
քելու, դիվանագիտական հարաբե-
րություններ հաստատելու և դրան

Ֆարն ասաց. «Իսրայելի վարչա-
դրությունը իր ծրագրերը կենտ-
րոնացնում է Սիրիայի հետ խաղա-
ղության հասնելու մտքի վրա, իսկ
դա անուշադրության կմասնի դա-
ղնասինյան հարցը»: Նա ավելաց-
րեց նաև, որ ինքը «անհանգիստ է
Պաղեստինի ժողովրդի ֆաղափա-
կան և հայրենական իրավունքնե-
րի համար»: Արաբները նույնպես,
որ «իսրայելցի բանակցողները մտ-
ածում են մի այլ Քեննեդի-Գևինի
մասին»: Մտնելով նա մասնաճյուղ
էր 1979 թ. Ե-
գիպտոսի և
Իսրայելի մի-
ջև կնքված
սեղաբան
համաձայնա-
գիրքը, որին
հետևեց ա-
րաբական
երկրների
(բացի Մոմ-
լից և Օ-
վանից) դի-
վանագիտա-
կան կառույցի
խզումը Ե-
գիպտոսի
հետ: BBC-ի

և Երուսաղեմի հավաստագրել է, որ
ինքը մեկուսի օրեւ իսրայելի չի դիմե-
լու: Դրա վաղ աղապարագրերն են
վերջինիս ողջ գործնական ըն-
թացքն ու դաժանակամ հայտա-
բարությունները: Սեպտեմբերի 28-
ին ռադիոյով ելույթ ունենալով,
Սիրիայի դատավարության նա-
խագահ Մուաթաֆ Ալ-Ալլաֆն աս-
աց. «Իսրայելից դաժանագրվում է
վերադարձնել բոլոր սիրիական,
դաղնասինյան, լիբանանյան և
հորդանանյան հողերը: Այ ո՞ր նա-
նից չի դաժանագրում հանձնել իս-
րայելական սարածներ: Ինչո՞ւնս
Իսրայելը, այնուհետև էլ ողջ աշխա-
րի տեսք է սա հասկանա: Իսրայե-
լը տեսք է ընթրոնի նաև, որ նա չի
կարող անընդհատ իր սիրադաս-
րությունը դարձադրել բնազդման
զենքերի միջոցով: Արաբները լուրջ
են մտադրված, և առաջին անգամ
համայնքով նա հետ անմիջա-
կանորեն նստում են բանակցելու
և ասում, որ մենք արդար, համա-
դարձակ և մշակական խաղաղու-
թյուն ենք ուզում: Իսրայելն այս
անգամ չդիմադրի և կորցնի այս դա-
ժանական առիթը, սակայն նա փոր-
ժում է բաց բողոքել այն»: Սեպ-
տեմբերի 28-ին ՄԱԿ-ի ամբիոնից
ելույթ ունենալով, Սիրիայի ար-
գործնախարար Զառուկ Ալ-Շա-
րաան հայտնեց, որ «սխալվում է
Իսրայելը, ինչո՞ւնս նաև բոլոր
նրան, ովքեր մտածում են, որ նա
իր զանգվածային ոչնչացման զի-
աննոցով ու ռազմական գերա-
զանցություններով գեր է մնալու տա-
րը դաժանագրում ավարտից առաջ-
ցած հետևանքներից»: Այս ելույթը
փորձաբար էր ԱՄՆ-ի անկողնա-
կալության համար, որովհետև նա
ասանձնել է բանակցությունների
միջնորդությունը: Ողջուհի կնք-
նալով ՄԱԿ-ի ընդունած որոշում-
ները: Իսկ Իսրայելի համար դա
բախտ նախազգուշացում էր այն
ինաստով, որ անհնար է ժառանգ-
կայունություն և հավասարակե-
րություն դաժանագրել լույս միակող-
մանի ստանդարտության գերակե-
ռությանը և որ յուրաքանչյուր
մասնակի հաջողություն նախօրոք
դասադարձված է ծախսով:

նորմալացնելու ուղղությամբ, ուսի
և անջատ խաղաղության համա-
ձայնագիր ստորագրելու՝ անկախ
այն առաջընթացից, որը ձեռք
կրելի արաբական մյուս դատավի-
կությունների հետ»: Իր կողմից,
Իսրայելի ռազմական հետախու-
զության աղաբանի նախագահ
զենքերի Օրի Մազին «Գավար»
բերին հայտնեց, որ «Սիրիայում
ռազմավարական փոփոխություն
կա»: Նա զգուշացնում է նաև, որ
«Դամասկոսը դառնալու է խաղա-
ղություն հաստատելու Իսրայելի հետ
Գոլանի վերադարձնելու դիմաց»:

մեկնարան Չոն Քինգն այս խնդ-
րի առնչությամբ նշեց. «Ալլաֆն
է, որ Արաբների մտածողությունը
կաղված է ներկայումս գոյություն
ունեցող ֆաղափական մրնոլորտի
փոփոխության հետ, որը Սիրիայի
հնարավորություն կհա Իսրայելի
հետ խաղաղության համաձայնագ-
րի հասնելու՝ չհանդիմանալով արա-
բական երկրների բեժամանիին»:
Բայց ՊԱԿ-ի գործադիր հանձնա-
ժողովի անդամ Յասեր Աբդ Ռա-
բուն այն անհավանական համա-
րելով ասաց. «Չեն կարծում, որ
այստիպի ռազմավարական անմ-
տությունը կարժանանա համա-
արաբական հավանության»:

Եր կողմից, Եգիպտոսի նախա-
գահի ֆաղափական խորհրդակցան
Ռուսամա Ալ-Բազն Արաբաին
հանդիմանելուց հետո փորձեց մեղմել
դաղնասինյան մտածողություն-
ները, հայտարարելով, որ «դաղնա-
սինյանը չեն երկտողում Սիրիա-
յի և Իսրայելի միջև առանձին
խաղաղության համաձայնության
գալու հնարավորությունից, քանի
որ բանակցություններին մասնակ-
ցող արաբական կողմերը դաժա-
նագրել են ներդաժանել իրենց
դիրտուրումները և միջոց շեղել
են ՄԱԿ-ի բիվ 242 միջազգային
բանաձևի իրագործումը՝ բոլոր
ճակատներով առանց որևէ բացա-
ռության»:

Այս և բազում նման հայտարա-
րություններն անհանգստության և
մտավախության դաժանագրում
հասկալուց դաղնասինյանի հա-
մար, ինչն ավելի արեց դաղնասի-
նա-սիրիական առանց այն էլ լա-
ված փոխհարաբերությունները:
Չբախցնելով իր վրդովմունքը,
Ֆրանսիական «Լը Մոնդ» քերի
հետ ունեցած հարցազրույցում
ՊԱԿ-ի նախագահ Յասեր Արա-

Սակայն Սիրիան սկզբունորեն
Սակայն Սիրիան սկզբունորեն

Այնուամենայնիվ, ԱՄՆ-ի դե-
ֆարտադար Միջին Արևելքի հար-
ցերով օգնական Էդվարդ Ջերե-
չյանը, որն ակտիվորեն մասնակ-
ցում է այս գործընթացին, լավա-
ստությամբ մտնեալով փակուղու
առջև կանգնած այս խնդրին, աս-
աց. «Ես զգում եմ, որ դեռևս
հնարավոր է բանակցություններում
առաջընթաց ձեռք բերել»:

Ֆրանսիա-Միջին Արևելք

RFI կայանը հաղորդում է, որ
Ֆրանսիայի արգործնախարար Ռոլան
Դյուման Երաբ և Կիրակի օրերի
ընթացում այցելելու է Սիրիա,
Եգիպտոս, Իսրայել: Դյուման նրաժա-
նակի համոզելու այդ երկրների
ղեկավարներին մասնակցելու
Փարիզում կազմակերպվող Միջին
Արևելքի սենսակամ խնդիրներին
վերաբերվող խորհրդակցությանը և
ես մեկ անգամ հավաստելու
Ֆրանսիայի ակտիվությունը
միջինարևելյան խաղաղ
կարգավորման գործընթացում:
Պաշտոնական Փարիզը դիմել է
Ասադին, որդեգրի նա
համաձայնություն տա Ռաբինի հետ
բարձր մակարդակով հանդիմում
ունենալու առաջարկին:

Լարվածություն Սատյան Արաբի-Կասար սահմանագծում

RFI կայանի հաղորդագրության
համաձայն, Կասարը
միակողմանիորեն չեղյալ է
հայտարարել 1965 թ. սահմանների
վերաբերյալ դաժանագրող, որը, ըստ
դաժանակամ Դոհայի, կորցել է իր
ուժը Սաուդիայի կողմից վերջին
խախտումներից հետո: Ռադիոկայանը
հաղորդում է, որ սաուդական զինված
ուժերը Երուսաղեմում են
Երուսաղեմում մեջ տալիս Կասարի
Երուսաղեմի քաղաքի գոտին:

Բուն-Լոնդոն հարաբերություններում սեղանակցությունը Երուսաղեմում

Սեմ Բրիտանիայի և Գերմանիայի
միջև լարվածության դաժանագրումը
հանգեցրել է բրիտանական ֆուն-
ստեղծիկի արժեզրկմանը
գերմանական մարկի համեմատա-
հաղորդում են RFI-ն և BBC-ն:
Գերմանական բանկը Երուսաղեմում է
հերկել իր մեղր Եվրոպայի
ֆինանսական ոլորտում ֆառային
վիճակի առաջացման գործում:

Լավ ու վատ լուրեր նախկին և նոր Հարավային Միջին Արևելքում

Սերբական գերությունից ազատ են
արձակվել 1500 մահմեդականներ,
որը զենահասվում է իբրև սերբական
կողմի բարի կամի դրսևորում,
հայտնում է BBC ռադիոկայանը:
Սիվաժանակ, Դուրգարիայի
արգործնախարար Լյու Յորուն
ելույթի ժամանակ անհանգստություն
է արտահայտել Սերբիայի Վոյվոդինա
Երուսաղեմում բնակվող ռուր 500
հազար հուճգարացիների ճակատագրի
վերաբերյալ, նշելով, որ սերբերը
սեղահանում են հուճգարացիներին,
փոխարենը բնակեցնելով սերբ
փոխստականներին: Մնում է
ավելացնել միայն, որ վերջին
ժամանակներս «հուճգարական
գործուն» ակտիվորեն խաղաղվում է
Ռուսիայի և Ալովակիայի հետ
Դուրգարիայի
փոխհարաբերություններում:

Բուրյուկի ԱՊԳ փոխհարաբերությունների մասին

Ռուսաստանի դեֆարտուր
Գերոգի Բուրյուկիսը, մեկնաբանելով
ԱՊԳ-ում բազմաստիճան
փոխհարաբերությունների Ելցինի
նախաձեռնությունը, ասաց, որ
«խոսքը վաղուց մշակված հարցի
մասին է, որը համաձայնեցված է
ԱՊԳ երկրների ղեկավարների հետ»:
«Դոկտեմբերի 9-ին Բիբելում մեծ
կիսաստեղծիկն այն», ավելացրեց
Բուրյուկիսը: Նա կարծիքով, ԱՊԳ
կանոնակարգը տեսի է ներանդի իր
մեջ Ելցինի այդ գաղափարը: Խոսքը
վերաբերում է հանրակցությունում
մասնակցության երկ մակարդակների
մասին, լիարժեք անդամություն,
առանձնացված անդամություն և
դիտորդներ այս կամ այն հարցերով:

Վ ժիրնովսկի, ոչ սոխակների հետ հաճիվ է դեմք մաքրել

Ռուսաստանի լիբերալ-դեմոկրա-
տական կուսակցության ղեկավար
Վլադիմիր ժիրնովսկին այցելել
է Փարիզ, որ հարցազրույց է ունե-
ցել RFI ռադիոկայանի լրագրող-
ների հետ: Կարծում ենք մեր ընթե-
րողներին կհետաքրքրեն նա մեկ-
րից որոշ նրանցներ, որոնք և նե-
կայացնում են հակիրճ ձեռնով:
1. Ինչ այցը զուտ գործնական
բնույթ է կրում: Մեզ փող է դեմք,
Ես փող 10, 100 մլն. և ավելի,
որ համարներն մեր Երաբը, և
առասական սիրտը կհա մեզ այդ
փողը: Հաճախումներին ու ձեռ-
րին օգնելով Ռուսաստանը չես փ-
կի: Պե՞տ է ֆինանսավորել մեր
ֆաղափական Երուսաղեմը:

ուզում է ուսել Եվրոպայի իր ձեռ-
նությունը: Արաբները, սեանոր-
ները, իսկ մեզ մտ հարավայինները,
բալանում են Ֆրանսիայի և մեր
ազգային հարսությունը: Ես արե-
ելագե են և լավ են դաժանագր-
նում ասիացիներից սոլասնացող
վանգը:
4. Ասիացի-հարավայիններ հենց
որ բազմանում են, սկսում են կո-
ղոցել, բռնաբարել, սոլանել:
Պե՞տ չէ փող վճարել արաբների և
սեանորների երկխոսքի համար,
որ չբազմանան: Արաբներն իրենց
ցածր մշակույթով ուզում են կու-
լտա ֆաղափակիլը Ֆրանսիան, մեզ
մտ էլ նույն խնդրն է հարավայի-
ների հետ:
5. Ֆրանսիան քող արգելի ա-
րաբների մուսկն իր սարածին, իսկ
նրանց փոխարեն ընդունի ֆաղա-
փակիլը ռուսներին: Նրանք հաճու-
յով կկատարեն բոլոր աշխատան-
քները, որ ֆրանսիացիները չեն ա-
նում: Ռուսները արաբների նման
չեն մտ, Բանգի միջոց կարոսում
են իրենց հայրենիքը: Չէ որ 1917
թ. եկած ռուսները կուլ չսկզբին
Ֆրանսիան, այլ հեճուրթյամբ սար-
ալուծվեցին ֆրանսիացիների մի-
ջավայրում:

Իսրայելի զինվորական վերնախավի կարծիքը

Երուսաղեմ, 28 սեպտեմբեր
(Ֆրանսիայից): Իսրայելի զինվո-
րական վերնախավը այն կարծի-
քին է, որ Դամասկոսը հակված է
հաճության, բայց Իսրայելը դեմ
է մնա Գոլանի բարձունքներում
մինչև Սիրիայի հետ դաժանագր-
կան վիճակի ավարտը: Բանակի
Եսարի դեմ, զենքով Երուսաղե-
մում «Ալ Համիճար» օրաթերթում
հավաստել է. «Մենք հավանակա-
նություն կա, որ նախագահ Հա-
ֆեզ Ասադը գործադաժանության և
փորձի Երուսաղեմի կրթմանի, որ ինքը
Իսրայելից ավելի Եսար բան կարող
է ստանալ խաղաղության, քան
դաժանագրի միջոցով»:
Այդուհանդերձ, Իսրայելը «նե-
կայումս դեմ է ամբողջադեմ վե-
րահակի Գոլանը, Բանգի այնքան
ժամանակ, որքան հնարավոր է

դաժանագր, ռազմավարական
խորությունը կարեւոր է: Դրա ռազ-
մական արժեքը կարեւոր է Իսրա-
յելի նման փոքր դեմքության հա-
մար», ընդգծել է զենքերի Բար-
րը, նախազգուշացնելով, որ «դա-
ժանագր է հնարավոր բանակցու-
թյունների ծախսով դեմքում»:
Իր հերթին, օդուժի հրամանա-
սար զենքերի Հերց Բոհդիցերը
«Եդիոն Ահարոն» օրաթերթին
հայտարարել է, որ «Հերոն լեռան
(Գոլանի հյուսիսում) իսրայելցի-
նի դիրքերն անհրաժեշտ են այնքան
ժամանակ, քանի դեռ խաղաղու-
թյան համաձայնագիր չի կնքվել»:
Նա ավելացրել է, որ բանակը
«դեմ է դաժանագր լինի դիմակա-
լի մյուս կողմի (Սիրիայի) հա-
րաժում գործությանը»:

